

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 9/1999 vp

Hallituksen esitys laeiksi vakuutuskassalain ja eläkesäätiölain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä marraskuuta lähettäessään hallituksen esityksen laeiksi vakuutuskassalain ja eläkesäätiölain muuttamisesta (HE 136/1999 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan samalla määrännyt, että hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Pia Jokinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin, oikeusministeriö
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio
- professori Timo Konstari.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vakuutuskassalakia ja eläkesäätiölakia siten, että ehdotetuilla muutoksilla täsmennettäisiin ja täydennettäisiin tietojen salassapitoa koskevia säännöksiä erityisesti salassa pidettävien tietojen luovuttamisen osalta.

Ehdotetut säännökset sisältävät täsmennyksiä salassapitosäännöstöön silloin, kun on kysymys liike- tai ammattisalaisuudesta tai henkilön terveydentilaa tai muita henkilökohtaisia oloja koskevista tiedoista.

Vakuutuskassalakiin ja eläkesäätiölakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset vakuutuskassan ja eläkesäätiön oikeudesta luovuttaa salassa pidettäviä tietoja vakuutuskassan tai eläkesäätiön toimintaan liittyviä tehtäviä hoitaville ulkopuolisille tahoille. Tämä on tarpeen, jotta tietojen luovuttamista koskevat vakuutuskassalain ja eläkesäätiölain säännökset olisivat nykyistä täs-

mällisemmät ja johdonmukaiset varsinkin henkilötietojen luovuttamisesta yleisemmin annettujen säännösten kanssa.

Ehdotettujen säännösten mukaan vakuutuskassalla ja eläkesäätiöllä olisi oikeus luovuttaa vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja muun muassa vakuutuskassan tai eläkesäätiön palveluyritykselle, vakuutuskassalautakunnalle sekä sille, joka hoitaa vakuutuskassan tai eläkesäätiön antamaa tehtävää toimeksiannon perusteella. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja olisi oikeus luovuttaa myös vakuutusyhtiölle jälleenvakuutuksen järjestämistä varten, vakuutuskassaan tai eläkesäätiöön kohdistuvan rikollisuuden ehkäisemiseksi sekä eräin edellytyksin historiallista tai tieteellistä tutkimusta tai tilastointia varten. Koska lakisääteisen eläkevakuutustoiminnan toimeenpanoon ja ratkaisutoimintaan liittyvästä vaitiolovelvollisuudesta sekä

muutoinkin tietojen saamisesta ja luovuttamisesta työeläkejärjestelmässä säädetään työntekijäin eläkelaisissa, ehdotetut vaitiolovelvollisuutta koskevat säännökset koskisivat eläkekassojen ja eläkesäätiöiden muuta kuin mainittua toimintaa. Vastaavasti ehdotukset eivät koskisi työpaikkakassojen tietojen luovuttamista silloin kun kysymys on sairausvakuutuslain mukaisesta toiminnasta.

Esityksessä ehdotetut muutokset liittyvät laajempaan kokonaisuuteen vakuutuslaitosten salassapitosäännösten täsmentämisestä uudistetun henkilötietolain ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain johdosta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset liittyvät laajempaan kokonaisuuteen vakuutuslaitosten salassapitosäännösten täsmentämisestä uudistetun henkilötietolain (523/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) johdosta.

Valiokunta on toimialansa huomioon ottaen arvioinut esillä olevaa erityislainsäädäntöä edellä mainittujen yleislakien näkökulmasta. Valiokunta on hallituksen esitystä laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 30/1998 vp) koskevassa mietinnössään korostanut erityisesti sitä, että vastaisuudessa tulee suhtautua mahdollisimman pidättävästi salassapitosäännösten sijoittamiseen erityislakeihin (HaVM 31/1999 vp).

Valiokunta toteaa, että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset sisältävät tarpeellisia yleistä julkisuuslainsäädäntöä ja yleistä henkilötietolainsäädäntöä täydentäviä säännöksiä. Tämän vuoksi valiokunta tarkastelemastaan näkökulmasta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä jäljempänä esitetyin muutoksin ja kannanotoin.

Vakuutuskassalain 165 c § ja eläkesäätiölain 132 c §

Hallituksen esityksessä ehdotetun vakuutuskassalain 165 c §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan vakuutuskassalla olisi oikeus luovuttaa vaitiolo-

velvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja vakuutuskassaan kohdistuneista rikoksista sekä siltä haetuista etuuksista toiselle vakuutuslaitokselle vakuutuslaitoksiin kohdistuvan rikollisuuden ehkäisemiseen liittyvän tärkeän edun vuoksi siten kuin tietosuojalautakunta henkilötietolain 43 §:n 3 momentin nojalla tarkemmin määrää. Vastava ehdotus sisältyy eläkesäätiölain 132 c §:n 1 momentin 3 kohtaan. Valiokunta toteaa hallituksen esityksen muuttamisen mainittujen lainkohtien osalta olevan tarpeen tietosuojalautakunnan asemaa koskevan puutteellisen sääntelyn johdosta.

Henkilötietolain 8 § koskee henkilötietojen käsittelyn yleisiä edellytyksiä. Pykälän 1 momentin 9 kohdan mukaan henkilötietojen käsittely on sallittu, jos tietosuojalautakunta on antanut käsittelyyn henkilötietolain 43 §:n 1 momentissa tarkoitetun luvan.

Henkilötietolain 11 §:ssä puolestaan säädetään arkaluonteisten henkilötietojen, joihin kuuluvat muun muassa rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta koskevat tiedot, käsittelykielto.

Arkaluonteisten tietojen käsittely on kuitenkin sallittu muun muassa henkilötietolain 12 §:n 13 kohdan nojalla, jos tietosuojalautakunta on antanut 43 §:n 2 momentin nojalla luvan kyseisten tietojen käsittelyyn tärkeää yleistä etua koskevista syistä.

Tietosuojalautakunnan lupa voidaan mainitun lain 43 §:n 3 momentin nojalla antaa määräajaksi tai toistaiseksi ja lupaan on liitettävä re-

kisteröidyn yksityisyyden suojaamiseksi tarpeelliset määräykset.

Valiokunta toteaa, ettei tietosuojalautakunnalla ole henkilötietolain 43 §:n 3 momentin nojalla sellaista toimivaltaa, että se voisi antaa esillä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetuina tavoin vakuutuskassalain 165 c §:n 1 momentin 4 kohtaa koskevia määräyksiä, minkä vuoksi 4 kohdan säännös jää hallituksen esityksen mukaisessa muodossa sisällyksettömäksi, eikä siihen nojautuen synny valiokunnan käsityksen mukaan mitään oikeutta luovuttaa tietoja. Sanottu koskee myös ehdotetun eläkesätiölain 132 c §:n 1 momentin 4 kohtaa.

Valiokunta esittää hallituksen esityksessä ehdotetun vakuutuskassalain 165 c §:n 1 momentin 4 kohdan hyväksymistä näin kuuluvana: "vakuutuskassaan kohdistuneista rikoksista sekä siltä haetuista etuuksista toiselle vakuutuslaitokselle, jos tämä on tarpeen vakuutuslaitoksiin kohdistuvan rikollisuuden ehkäisemiseksi ja jos tietosuojalautakunta on antanut tietojen käsitteilyyn henkilötietolain (523/1999) 43 §:ssä tarkoitettun luvan; ." Vastaava muutos on tarpeen tehdä myös eläkesätiölain 132 c §:n 1 momentin 3 kohtaan.

Valiokunnan ehdottamalla tavalla voidaan kytkeä henkilötietolain 43 §:n mukainen tietosuojalautakunnan lupatoimivalta edellä mainittuihin lainkohtiin, jolloin ei myöskään synny ongelmia henkilötietojen suojaa koskevan hallitusmuodon 8 §:n 1 momentin kanssa (PeVL 14/1998 vp, HaVL 16/1998 vp, HaVL 19/1998 vp, HaVM 25/1998 vp, HaVM 26/1998 vp). Valiokunnan esittämässä muodossa henkilön oikeusturvatakeet vahvistuvat ja kyseisessä muodossa ei myöskään synny ristiriitaa tietosuojadiirektiivin kanssa.

Valiokunnan käsityksen mukaan edellä todettu ongelma sisältyy vakuutusyhtiölain 18 luvun 6 b §:n 1 momentin 6 kohtaan (989/1999). Asiaa koskeva hallituksen esitys laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 37/1999 vp) ei ole ollut hallintovaliokunnan käsiteltävänä (TaVM 6/1999 vp).

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta kunnioittavasti esittää,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 30 päivänä marraskuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
 vpj. Pertti Turtiainen /vas
 jäs. Rainer Erlund /erl
 Rakel Hiltunen /sd
 Esko Kurvinen /kok
 Paula Lehtomäki /kesk
 Hannes Manninen /kesk

Kirsi Ojansuu /vihr
 Aulis Ranta-Muotio /kesk
 Pekka Ravi /kok
 Arto Seppälä /sd
 Kari Urpilainen /sd
 vjäs. Valto Koski /sd.